СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 127. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 1-го червня 1940. — No. 127. Jersey City, N. J., Saturday, June 1, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НОВІ ФОНДИ НА ЗБРОЄННЯ

ВАШИНҐТОН. — Не задоволяючись попередними сумами президент Рузвелт зажадав від конґресу ухвалення нових грошей, у висоті біліона долярів, на зброєння та на воєнну підготову населення. Президент заявив, що воєнні події в Европі вимагають цього. Разом всі гроші, призначені на зброєння, будуть виносити чотири і пів біліона долярів.

Водночас із тим новоназначена оборонна рада розпочала свою працю, аби ті тисячі міліонів долярів перемінити в можливо найкоротшому часі на повзи, літаки, гармати і т. п. В робітничих рядах, зокрема в юніях Американської Федерації Праці, є велике незадоволення, що президент назначив членом оборонної ради Сиднея Гилмена, голову кравецької юнії, належачої до Конґресу Промислових Орґанізацій. Заступник А.Ф.П., Фей, заявив, що це таксамо, якби президент поручив вирібникові штучних цвітів нагляд над вирібниками машинових кітлів. Урядники А.Ф.П. заявляють, що більшість юній, занятих у воєнній індустрії, належать до А.Ф.П. Тому їх представник повинен належати до оборонної ради. Вони заповідають, що назначення Гилмена готово спричинити тертя і перешкоди в розпочатих американських зброєннях.

ДЕНЬ УКРАШУВАННЯ ГРОБІВ.

НЮ ЙОРК. — По всіх місцевостях Злучених Держав Америки, зокрема в Ню Йорку й околиці, День Украшування Гробів пройшов дуже величаво. В Ню Йорку коло міліона осіб, серед них багато ветеранів ріжних воєн, взяло участь в уличних парадах. Цього дня помянуто поляглих американських героїв, та згадано за ті ідеали, за які вони зложили своє життя. Водночас бесідники підкресляли теперішню небезпеку, та закликували Америку до зброєння.

Підчас паради в Ґвайт Плейнс зайшов малий прикрий випадок з ветеранами італійського походження. Заряд паради заборонив їм побіч американських прапорів нести італійські, зокрема заборонив підносити на фашистівський взір догори руки. Ці ветерани образились тим і не взяли участи в параді.

ДОМАГАЮТЬСЯ УСУНЕННЯ НІМЕЦЬКИХ ЛЕТУНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд звернувся до еквадорського уряду з проханням, аби той постарався усунути зо свойого краю німецьку летунську лінію „Седта", яка своїми ніби пасажирськими літаками заїздить до Бразилії, Перу, Болівії, Чіле і інших країв Полудневої Америки і там має свої летунські майдани. Водночас та компанія має також відповідне число німецьких пільотів і летунської обслуги. Літаки, якими орудує згадана компанія, говорять знавці, можна дуже легко обернути на воєнні бомбовики. Американський уряд зробив пропозицію еквадорському урядові, що дасть свої літаки і свою обслугу. В засаді еквадорський уряд з тим погодився, але клопіт полягає в тім, що 50 відсотків тих німецьких летунів вже приняло місцеве громадянство.

ВТРАТИ НІМЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — Шеф штабу американської армії, ґенерал Маршал, мав сказати членам конґресу, що німецька армія в своїм наступі на Бельґію і англійський канал понесла величезні втрати. Вона втратила 40% всіх своїх воєнних машин, мав сказати ґен. Маршал.

ЗА ВІЙНУ ПО БОЦІ АЛІЯНТІВ.

НЮ ЙОРК. — В публичній промові адмірал Ятс Стирлінґ, тепер у відставці, заявив, що Америка повинна чимскорше піти до війни по стороні аліянтів, щоб у той спосіб рятувати свої власні інтереси. Стирлінґ сказав, що англійська фльота служила водночас як перша оборонна лінія для Америки і не дозволяла здобути німцям домінації над світом. В минулу війну вступила Америка якраз тому, щоб спинити домінацію німців над світом. Теперішня війна є продовженням першої і вона ведеться за ті самі цілі, казав адмірал Стирлінґ.

ЗА ПОЗИЧКИ АЛІЯНТАМ.

ВАШИНҐТОН. — Можливий президентський кандидат Пол МекНок, заявив, що Америка повинна дати аліянтам всякі позички. Бо аліянти боряться також за американські інтереси, тому грошева підмога з боку Америки вийде на користь самій Америці. Він водночас натякав, що Америка моглаб відкупити за гроші від аліянтів, зокрема від Анґлії, їх посілости в західній гемісфері.

ПРОТИ ҐІСТЕРІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Норіс висказався проти воєнної ґістерії в Америці, що ніби ставить собі за завданням боротьбу з „пятою колюмною" і внутрішними ворогами. Ця ґістерія може довести до того, казав він, до чого довела в попередній війні, а саме, зовсім невинних людей будуть кувати в кайдани і робити з них ревізії.

АРЕШТ ПРОВІДНИКІВ „ПАРТІЇ ЗЛУКИ".

ОТАВА. — Канадійські власти арештували всіх головних провідників тамошньої фашистівської партії, званої „Нешенел Юниті Парті". Серед арештованих знаходиться сам „лідер" партії Адріен Арканд.

КАЖЕ, ЩО ВИНАЙШОВ ЗБРОЮ.

ОҐДЕН (Юта). — Спенсіонований майор американської армії Гарольд Вебе, знаходиться в дорозі до Вашинґтону, щоб там представникам аліянтських держав продати якусь невідому, а дуже страшну зброю, яку вдалось йому знайти. Цею зброєю можна орудувати на сотки миль віддалі, і за словами винахідника, нею можна миттю знищити цілі міста.

НАСЕЛЕННЯ ФИЛИПИНІВ

За останнім переписом населення Филипинських островів, це населення виносить тепер 16 міліонів осіб, з чого близько 167,000 це чужинці.

Між чужинцями найбільше є китайців (117,000) та японців 29,000). Американців, не числячи жовнірів та їх родин, є 8,739.

ЗВІЛЬНЯЮТЬ З ОДНОЇ ВЯЗНИЦІ, ХОЧУТЬ БРАТИ ДО ДРУГОЇ

Тома Пендерґаста, „боса" міста Канзас Сити, звільнено з федеральної вязниці під умовою доброї поведінки, але зараз до трьох годин його знову арештовано й поставлено перед стейтовий суд за намагане хабарництво. Він заявив себе невинним і вийшов на волю по зложенні кавції в сумі 3,000 долярів.

ВБИВСТВО В ПІДЗЕМНІЙ ЗАЛІЗНИЦІ

Пасажири на плятформах стації Фултон Стріт у Бруклині на лінії підземної залізниці 8. Евеню, почули в четвер коло пів до 6. години сполудня кілька вистрілів. Коли поїзд, що стояв на стації, відїхав, люди побачили на плятформі тіло вбитого мурина. Був це 37-літній Нейтон Ґласков. Він був постріляний чотири рази.

Може двацять хвилин пізніше до поліційної стації на Ґренд Евеню зайшов мурин, 30-літній Емент Вилйемс, і заявив, що він щойно поповнив убивство. Вбивши Ґласкова, він сів на поїзд і відїхав. Поліція задержала його для допитів.

ВИРІКАЄТЬСЯ КОРОЛЯ

Арманд Деніс, бельґійський винахідник, що тепер перебуває в Америці, вніс до федерального уряду прозьбу за американське громадянство. Хоча він вважався особистим приятелем бельґійського короля Леопольда Третього, а по бельґійському закону був його підданим, одначе тепер він уважає це неважним, бо бельґійський кабінет позбавив короля престола. Все таки він не хоче називати бельґійського короля зрадником Бельґії, бо, мовляв, не знати, що там сталося.

БОГОСЛУЖБА СХІДНЬОГО ОБРЯДУ, В НАМІРЕНІ СВІТОВОГО ЗАМИРЕННЯ, ВІДПРАВЛЕНА ЄП. БУЧКОМ

В „Меморіел Дей" була відправлена в Ню Йорку в укр. греко-кат. церкві св. Юра Служба Божа східнього обряду, присвячена справі світового замирення. Відправляв щойно прибувший Преосв. Кир Іван. Церква була заповнена українськими вірними і чужинцями, що приглядались величньому церемоніялові. В асисті був між іншим і священик-грек. Проповідь виголосив англійською мовою монах чину бенедиктинів. Богослужбу закінчено молитвою за Украну і відспіванням „Боже великий, єдиний...". Співав гарно церковний хор. В церкві було видно представників місцевих і центральних українських установ.

ЗА ВБИВСТВО ЖІНКИ СВОГО ЧОЛОВІКА

Перед стейтовим судом у Коломбія, Савт Каролайна, відбулася розправа проти пані Мей Вокер Берлесон з Ґалвестону, котра кілька тижнів тому вбила другу жінку свого розведеного чоловіка, полковника Ричарда Берлесона.

Присяжні судді признали її винуватою вбивства другого ступня й припоручили її судові до помилування. Видаючи присуд, суддя заявив, що він хотів засудити обвинувачену на 30 літ вязниці, себто найвищу кару, яку дозволяє закон за цей злочин, але з огляду на припоручення присяжних засуджує її на 12 літ.

НЕ ДОЗВОЛИЛИ ЧУЖИНЕЦЬКІ ПРАПОРИ

Підчас паради патріотичних орґанізацій у Ґвайт Плейнс, Ню Йорк, зприводу Свята Декорації не дозволено нести в поході чужинецьких прапорів, а німецьким і фашистівським ветеранам війни заборонено машерувати в поході.

НЕБЕЗПЕЧНІ ЛАДУНКИ

До вибуху війни кораблі, що їздили між Лондоном і Кейп Тавном, у південній Африці, возили до Африки рільниче знаряддя, а з Африки привозили дикі звірята. Нині ладунку змінилися: кораблі возять до Африки вибухові матеріяли, а привозять з Африки засоби поживи.

Перевіз вибухових матеріялів є все ще небезпечний. Передовсім заходить велика небезпека саботажу; тому кожного робітника, занятого при вантаженні корабля, треба докладно ревідувати. Щоби запобігти вибухам внаслідок невважного пущення на землю скринок, обмежується працю робітників й робиться пакунки меншими й догіднішими. Щоби один пакунок не викликав вибуху, вдаряючися об другий через хитання корабля, пакунки пакується попри себе дуже тісно.

НЕВДОВОЛЕНИЙ ПРАВАМИ ЧУЖИНЦІВ

Ґенеральний прокуратор стейту Джорджії віднісся зо закликом до сенаторів і конґресменів з того стейту, щоби почали рух за обмеження прав чужинців у Злучених Державах.

На думку цього прокуратора, федеральну конституцію треба би змінити в тому напрямку, щоби відобрати цивільні права ненатуралізованим іміґрантам, бо, мовляв, через ці права не можна здержувати діяльности чужинецьких аґентів.

БУЛА РИБА, НЕ БУДЕ РИБОЛОВЛІ

Міський уряд у Бенкелмені, Небраска, напустив минулого літа до міських ставів кілька тисячів риби, щоби люди мали що цього року ловити. Та діти, що вибралися на ловлю, нарікають, що в ставах риби нема. Розсліди показали, що риба втекла рурами, що відпроваджують воду зо ставів.

СОВЄТИ ЦОФАЮТЬ ВІЙСЬКО ЗПІД КАРПАТ.

БУДАПЕШТ. — Москва і Мадярщина погодились і між ними є тепер якнайкраща згода. У звязку з тим Совєти вицофали вже свої війська зпід карпатської границі, себто з тих місць, де Карпатська Україна граничить з Галичиною. Теж мадяри перестали збільшувати свої сили в Карпатській Україні. Таке пишуть мадярські ґазети.

ҐЕНЕРАЛ ВОЄННИМ БРАНЦЕМ.
Французького ґенерала Жірода, що його взяли в неволю німецькі жовніри, приводять до німецького летнища для перевозу до Німеччини.

ФЛЯНДРІЯ ВТРАЧЕНА ДЛЯ АЛІЯНТІВ

ЛОНДОН. — Останки британської армії, в першу чергу ранені, прибувають з Фляндрії до Лондону. Кажуть, що треба тільки поглянути на перетомлені й оброслі обличчя вояків, щоб пізнати, скільки вони витерпіли. Що боролися завзято й хоробро, можна пізнати вже з самих німецьких воєнних комунікатів, які підкреслюють хоробру поставу британського війська. А того роду згадка є у німців найвищим признанням. Теперішне завдання аліянтського командування є перевести якнайбільше жовнірів з Фляндрії до Анґлії. Те й робиться, хоч у надзвичайно несприятливих обставинах, бо німці постійно бомбардують кораблі. Британці признають, що це рятування аліянтської армії в Фляндрії получене з великими жертвами.

НЕ ДАРОМ ПРОЛЯТА КРОВ.

ПАРИЖ. — Аліянти щераз підкреслюють, що пролята в Бельґії кров не пропала. Навпаки, вона дуже допоможе тій аліянтській побіді, яка наступить. Наразі не надіються, щоб аліянти розпочали велику офензиву, бо треба довести армію до порядку. Є багато частин цілком розбитих. Пропало багато офіцирів, до ґенералів включно. І це треба спершу вирівнати. Доперва потім зачнеться властива війна, бо стануть проти себе головні сили.

ІТАЛІЯ ДАЛІ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ.

РИМ. — Італія має тепер на поготівлю принаймні 1,500,000 жовнірів. І далі доповняє свої воєнні сили.

ҐЕБЕЛЬС ГОТУЄТЬСЯ ВИЯСНИТИ „СЕНЗАЦІЮ".

БЕРЛІН. — Доносять, що німецький міністер пропаґанди Ґебельс був на фронті на побаченні з Гітлером. Той останній мав йому подати „сензаційну відомість", себто точну дату, коли Італія вступить до війни. А це на те, щоб він був готовий у тому дні виголосити відповідну промову та повести відповідну пропаґанду в пресі.

ПОЛЮЮТЬ НА НІМЕЦЬКІ „ОСОБИСТОСТИ".

ЛОНДОН. — Британські летуни звертають тепер увагу на деякі німецькі „особистости" на фронті й бомбардують ті місця, де вони перебувають. Легко догадатись, що до тих „особистостей" зачислений певно в першу черґу — Гітлер.

ЦИВІЛЬНА ВЛАДА В ГОЛЯНДІЇ.

АМСТЕРДАМ. — Управу окупованої німцями Голяндії віддано в руки д-ра Артура Сейлс-Інкварта. Голяндське право остає в силі. Верховні місця обсаджені німцями, на менших остають голяндці. В проклямації сказано, що влада возьметься за відбудову краю, та що німецьке військо не прийшло до Голяндії, щоб утискати нарід. Назагал виглядає, що німці намагаються зєднати собі симпатії населення.

„ПЯТА КОЛЮМНА" МІЖ ПОЛЯКАМИ.

ПАРИЖ. — З Бельґії й Голяндії масово вивтікали поляки. Тепер на французькій границі, а теж у Франції, приходиться їм багато витерпіти. Много з них опинилося в концентраційних таборах, а решта є під строгим поліційним доглядом. А це тому, що ніби виявилося, що між ними має бути багато німецьких шпигів, що поприбирали польські прізвища.

ЧИ ТІЛЬКИ НА ДОВГО?

БЕРЛІН. — Німецькі ґазети подають, що населення дістане тепер більше масла, сира і яєць, а то через нові територіяльні поширення Німеччини.

НІБИ ЗЛОВИЛИ ФРАНЦУЗЬКОГО ҐЕНЕРАЛА.

БЕРЛІН. — Німецький воєнний комунікат подає, що в німецький полон попав у Фляндрії один з кращих французьких ґенералів, 61-літній Рене Прію, що був свого часу головою військової місії в Польщі.

БРИТІЙЦІ ПРО СВОЇ УСПІХИ.

ЛОНДОН. — Вправді британська армія відступає в Фляндрії, але в повному порядку. Це уможливлює британська летунська служба, що завдає німцям величезні втрати. У воєнних звітах подається, що в одному дні британські летуни знищили 77 німецьких літаків.

ПРИЗНАЮТЬ ВТРАТИ.

ЛОНДОН. — Британське командування подає, що німці подають фантастичні відомости про затоплювання британських кораблів і британські втрати на морі. Признають, що є втрати, бо вони неминучі, коли треба перевозити армію. Подають, що втратили три контрторпедовців, а німці пишуть про затоплення кількадесять воєнних британських кораблів.

ПОГИБ СВОЯК КОРОЛЯ ЮРІЯ.

ЛОНДОН. — Оголошують, що на полі битви в Фляндрії погиб лорд Фредерик Кембрідж, близький свояк анґлійського короля Юрія VI.

ПРОТИ ФРАНЦУЗІВ.

БЕРЛІН. — Німецька пропаґанда звернула тепер головне своє вістря проти Франції. Головно за те, що висилає проти німців африканські „дикі племена", та що обходиться погано з німецькими полоненими. Тепер Франція знову стала для німців „ворогом ч. І.", яким досі була Анґлія. Німецькі ґзаети пишуть, що Німеччина не хотіла війни з Францією і постійно оголошувала, що не хоче від неї ніяких земель в Европі. Тепер так виглядає, що німці гірші на Францію ніж на Анґлію.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second-Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 11 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИМАРИ ГОЛОДУ В УКРАЇНІ

Цілий світ занятий тепер західньою Европою, в котрій тепер відбуваються події першорядної величини, події, що можуть лишити свої наслідки на довгі століття, і тому зовсім не можна дивуватися, що там мало уваги присвячується тепер в світі східній Европі, в тому числі й Україні.

Тимчасом, як тепер показується, якраз на сході Европи діються теж важні події, які можуть мати далекосяглі наслідки безпосередньо для України, а посередньо для цілого світу.

Відвідав недавно советську Росію Леланд Стов, европейський кореспондент нюйорської ґазети „Повст" та шікаґовської ґазети „Дейлі Нюз". Є це зрілий ґазетяр, надзвичайно здібний обсерватор, котрий відзначився недавно добуттям ніким не доглянених фактів у Норвегії підчас німецької окупації. Звідки він і виїхав до Росії, як видно, з ціллю прослідити, на скільки сили представляє ця велика держава та яку ролю могла би вона відограти, якби так вона вмішалася в світову війну.

Про політику советської Росії, цей ґазетяр стверджує, що вона є без сумніву мирна. Росія війни не хоче. Вона буде всіми силами опиратися втягнення її в европейську війну, хоча вона буде пробувати робити все, щоби теперішня війна затягалася якнайдовше, щоби воюючі великі держави себе взаїмно як найбільше ослаблювали.

Причиною мирової політики советської Росії є не засаднича миролюбність советського уряду, а важливий економічний стан советської Росії. Справа в тому, що советська Росія нині заслаба, щоби брати участь у якійнебудь великій війні. Першою умовою всякої війни є доставa поживи, а поживи нині в Росії застрашаючо мало. Леланд Стов каже дослівно: „Советська Росія знаходиться нині в найбільше голодному періоді, якого дізнали десятки міліонів її безпартійного пролетаріяту від великого голоду в 1933. році. Як доносять, близько половина провінцій Росії знаходиться в півголодовім стані, підчас коли гострий голод уже дається відчувати мешканцям великих просторів багатьох провінцій".

Леланд Стов подає цілу низку фактів на доказ цього голоду. При тому він підчеркує, що великих виглядів на поправу лячних умовин нема, бо навіть під кінець травня українські лани ще не засіяні, ба навіть і не зорані під новий хліб. Уряд поклався на машинову управу ріллі, а тимчасом через війну тисячі тракторів стали безчинними для браку складових частин машинерії та недостачу ґазоліни. Сталін буде очевидно пробувати видушити збіжа навіть голодуючих околиць, і значить це, селяни беруться вже тепер до пасивного опору.

Все це віщує страшні річи для Росії, а ще лячніші для України, котру Росія трактує як ворожу, загарбану країну.

ЕВРОПЕЙСЬКА ВІЙНА І МОСКОВСЬКА НЕБЕЗПЕКА

В хвилині, коли пишемо ці рядки, відбувається в Бельгії і на межах Франції один з найбільших боїв в історії Европи. Падуть десятки а може й сотки тисяч з одного і другого боку. Відчуваємо ми, українці трагічність воєнних подій в Европі тим більше, що Україна втратила в часі „миру" не тисячі, а міліони свого населення. І мимоволі насуваєтся думка, чи не має одно з другим політичного, а передусім морального звязку.

Коли слушним є твердження, що кожний злочин мститься на землі, то чи міг лишитися без кари злочин, доконаний Европою на Україні, по той і цей бік советського кордону та на інших поневолених націях СССР? А чи не були злочинними намагання деяких великодержав відбудувати Велику Росію, коли по великій війні поневолені народи боролися проти Московщини за свою державну незалежність. Чи не був злочинним кожний звязок европейських держав з московським урядом, що винищував в часі „миру" голодом і переслідуваннями чужонаціональне населення. Чи не було довершення злочинних звязків Европи з Московщиною, приняття московського уряду до Ліги Націй, початком того фатального шляху, який допровадив з нехибною неминучістю до сучасної війни.

В Женеві принято московську концепцію про „неподільність світового миру". Принято як нехибне московське твердження пропаговане Літвиновим, що кожний „напад на СССР" викличе негайно европейську чи й світову війну. Сталося якраз навідворот. Війна вибухла в значній мірі ще наслідком того, що Польща ні за яку ціну не годилася взяти участи в протимосковській акції, та що московський уряд в останній критичний момент опустив той табор великодержав, до якого належав формально „понад шість років перед війною.

Ще більш дивно й незрозуміло, що й початок війни не змінив ставлення західних великодержав супроти Московщини не проголошено ані по її нападі на Польщу, ані по її нападі на Фінляндію. Західні держави не післали свого війська до Петзамо, не хоч посилають його тепер до Нарвіка, коли пять шестих частин Норвегії вже занято німцями. Впродовж вісьмох місяців війни не спромоглися західні держави розвинути свою офензиву з Сирії і примусити Німеччину боронити береги Чорного моря та джерела нафти в Баку, без якої німецке летництво не булоб в стані розвинути сучасний наступ.

Коли тепер франко-англійські сили спроможуться стримати німецьку офензиву на лінії Мажіно, коли війна не скінчиться в ближчім часі передчасним миром, що полишить СССР непорушним з новими його здобутками, то й продовження війни загрожує збільшенням впливів московського імперіялізму в Европі. Окупація Данії, Норвегії, Голяндії, а можливо й Бельгії чи її більшої частини Німеччиною, включає ці держави в простір британської блокади. До цих держав включено фактично й Швецію, всі шляхи до якої перетято. Коли всі ці оточені блокадою малі держави зможуть діставати вироби промислу з Німеччини, а засоби поживи та годівлі худоби з Балкану та Угорщини, то деякі сирівці вони можуть діставати лише з СССР. І справді московський уряд підписує торговельну умову не лише з Югославією, а провадить переговори про таку умову зо Швецією, за якою пійдуть слідом мабуть і інші скандинавські держави. Говорити про те, який політичний ужиток робить московський уряд з „торговельних" умов, нема потреби, це надто добре відомо.

Але ці факти змічнення політичних впливів Московщини в Европі, Париж і Лондон ані трохи не турбують. Навпаки із преса витала як югославяньсько - советське так і болгарсько - советське „зближення" зазначуючи, що СССР зрівноважує італійські впливи на Балкані. Повстає оправдане питання, чи західні великодержави не розуміють того, що московський уряд стоїть на послугах Німеччини, бо її боїться і боятиметься тим більше, чим міцнішою Німеччина буде, отже й тим більше служитиме їй? Колиж західні великодержави переконані відносно їх остаточної перемоги над Німеччиною, то для чого вони потребуватимуть Московщини, яка до неї ні в якім разі причиниться не може? Тимчасом пасивне, кажучи лагідно, ставлення західних великодержав супроти Московщини, не лише шкодить їм в очах цілого цього нейтрального світу, а й перед усім в очах поневолених націй СССР. Західним великодержавам і цілій Европі Московщина може лише шкодити незалежно від того, як війна кінчиться, і це в Лондоні і Парижі повинні нарешті зрозуміти.

К. Волинський.

ЛИТОВЕЦЬ ПРО ВІЙНУ І НІМЦІВ

(З Канади).

У травні зачав обїзджати Канаду з докладами д-р Казіс Пакстас, професор географії на университеті Витовта Великого в Ковні, теперішній столиці Литви. Мав він кілька викладів у Вінніпегу в яких говорив про балтійські держави, Фінляндію, Латвію, Естонію та про свій рідний край Литву. Знає він про ті краї багато інтересного, бо вони сусідують з його рідним краєм. Також обзнайомлений він з українською справою, бо багато стикався з українцями в Відні, а також перебував якийсь час у Карпатській Україні. Знає він мову московську й українську, а свої виклади виголошує по англійськи. До Америки прибув тому рік. У Злучених Державах через несповна 10 місяців давав доклади по университетах і наукових товариствах. До Канади заангажував його Королівський Інститут Міжнародних Справ.

Також і в місті Едмонтоні виголосив професор Пакстас два доклади, 15. травня перед Канадійським Клюбом у готелі МекДоналд і на зборах Інституту Міжнародних Справ.

Проф. Пакстас твердить, що Британська Імперія заангажована тепер в боротьбі з Німеччиною на життя й смерть. Програ зіпхне Велику Британію до другорядних держав у світових справах. На випадок, якби Британія й алянти програли війну, Німеччина обійме в своє посідання всі острови, що є довкруги Британських Островів, казав проф. Пакстас. У такому випадку Британія буде ізольованаю від торговельного світу і через те її значіння зменшиться й буде рівнозначне значінню меншої держави.

Професор Пакстас сказав далі, що положення, оскільки це дотикає алянтів, є тепер критичне, додаючи, що внаслідок успіху в Голяндії, Німеччина матиме повітряні бази, віддалені 30 хвилин лету від Англії.

Німецький нарід готовий до війни на 100%.

Професор Пакстас говорив, що він був у червні минулого року в Німеччині і що німці в тім часі були на „100 відсотків готові до війни". Він казав, що переважна більшість населення Райху попирає воєнні змагання Гітлера, включаючи німецьких жидів та інші групи, що особисто є опозиційно наставлені до Гітлера. Він казав, що вони також бажають бачити розширення границь Німеччини.

Дальше говорив проф. Пакстас, що він не вірить, що Італія піде до війни по стороні Німеччини „через якийсь час", але буде чекати аж алянти будуть умучені й ослаблені одержаними ударами, наслідком важкої боротьби з німецькими військами.

Тоді, сказав він, наступить льогічна хвиля, коли можна буде надіятись, що Італія прилучиться до Німеччини, щоб ударити на алянтів. Також заявив проф. Пакстас, що він не вірить в те, що Советська Росія прилучиться до війни по стороні Німеччини.

Голяндія в щасливім положенню.

Проф. Пакстас говорив, у своїм докладі також, що він був кілька разів у Голяндії і що тамтешній нарід посідає найвищу цивілізацію і найвищий стандарт життя з усіх народів світу.

Він казав далі, що прийшов до переконання, що багаті народи, посідаючі подостатком природних ресурсів і багатств, не потраплять боротися так добре як бідні народи, такі як Польща і Фінляндія, які не мають у дійсности ніякого багатства за собою, з виїмком духа рішучости народу.

З тої самої причини і Німеччина, казав Пакстас, що економічно була довший час „виголоджувана", є спосібною добре боротися.

„Німеччина", по словам проф. Пакстаса, „є великим манастирем, складаючимся з 80,000,000- борючихся монахів".

Дальше говорив проф. Пакстас про свою батьківщину Литву, що положена є між Советською Росією з одної сторони і Німеччиною з другої, казав, що її торговля зо зовнішнім світом зістала цілкомто перервана, що школи у Литві в часі минулої зими були заперті, бо не можна було дістати англійського вугілля.

Згадав, що одна третя литовської торговельної фльоти була затоплена від початку війни, коли моряки старалися дістатися до Англії. Відповідальні за їхнє затоплення є німецькі торпеди і міни. Найважнішою литовською проблемою під теперішню хвилю є те, що зробити зо 120,000 польськими збігцями. Литва числить тепер 3,000,000 населення.

Д-р Пакстас викладав минулого літа на каліфорнійськім университеті. Він не вірить, що буде могти вернути до Литви, бо сумнівне, чи одержить російсько-большевицьку і німецьку візу, щоб могти через ті краї дістатися до Литви. Його жінка перебуває в Злучених Державах, однаке решта його родини живе в Литві.

СУЧАСНА ПРОБЛЄМА НІМЕЧЧИНИ

Найважнішим чинником, що відграє велику ролю в скорому поході німецької армії на західньому фронті, це здібність постачати бензину та оливу для механізованих частин, повзів та літаків. Розуміється, що неможливо точно знати, скільки саме опалового матеріялу потребує Німеччина для свого „бліцкріґу". Одначе можна виробити собі хоч загальне поняття на підставі тої скількости, що її зуживають інші армії, наприклад американська.

Одна механізована американська бриґада, що обіймає лиш 2,900 старшин та жовнірів з 727 троками, 112 легкими повзами, коштує коло $100 за одно-милеву операцію. Вони консумують від 10,-000 до 15,000 ґальонів ґазоліни підчас денного походу, цебто на 100 до 150 миль.

Німецька моторизована дивізія має від 425—475 легких і середних повзів, більше як 3,300 інших троків та коло 11,000 людей. На 100-милевий марш, або на акцію вздовж 50-милевого відтинку (наступ і відступ) треба від 40,000 до 75,000 ґальонів ґазоліни.

Німеччина має, як здогадуються, 10 або 12 таких моторизованих дивізій. Більшість з них без сумніву уживається тепер на західньому фронті. Якщо, наприклад на західньому фронті є 8 таких дивізій, то консумція ґазоліни виноситиме 320,000 до 600,000 ґальонів ґазоліни денно.

До того треба також додати опал, який зуживають численні інші німецькі механізовані відділи, як змоторизована піхота й тисячі ріжних троків, уживаних німецькою армією.

Німецька армія робила від 10. травня пересічно 20 миль денного наступу вперед. На цей рух, без побічних інших вже згаданих змоторизованих піхотних відділів, обозів і т. п., зужито до 160,000 ґальонів денно (з цілою армією це число піднесеться два або й три рази більше).

Крім того, кожний „бойовий день" вимагає більше як 500 тонів амуніції та 66 тонів всякої поживи. До цього докидається ще могутня німецька воздушна фльота. Якщо Німеччина випускає 1,000 літаків денно до боротьби, то вони зідають від 240,000 до 480,000 ґальонів ґазоліни або оливи Дізеля.

Якщо до того додамо, що на землі уживається також дуже багато ґазоліни, то денно Німеччина зуживає кругло від 720,000 до 1,560,000 ґальонів ґазоліни.

Заходить питання, які саме резерви бензини має Німеччина, та як довго вистане їх на західньому фронті? Нема сумніву, що Німеччина забезпечена принайменше на кілька місяців, може на шість або на девять. Та чи це буде вистарчаючим?

З того видно, що ґазоліна може дуже багато вплинути на дальший хід війни. Вправді, німці здобули дещо ґазоліни в Бельгії, Голяндії, Данії, Норвеґії та Франції. Але й цього може бути замало. Ось тому німці так дуже рахують на ґазоліну з Румунії та Советів. Останні німецькі приготовання на границях Мадярщини вказують, що Німеччина збирається захопити румунську нафту. Тільки не знати, скільки нафти достарчає Німеччині большевицька Росія.

З того видно, що Німеччина так скоро хоче розбити алянтів. Довга війна вичерпувати-ме запаси бензини, а це значить, що уживання численних повзів та літаків мусить бути обмежене. Советська преса не даром іронічно підсміхається, коли пише, що довга війна вийде на користь алянтам. Цеж добре знають Англія та Франція.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(59)

Ярема вдарив себе рукою по чолі:

— Слухай, вашмость! Маю думку! Підійми цей пакет.

Биховець нахилився й підняв лист Хмельницького. Ярема узяв його й розірвав.

— Будь ласка, стань собі вашмость у дверях і хоч би рідного батька не пускай. Я тимчасом прочитаю, що цей зайдиголова поважився до мене писати.

Биховець станув мовчки в дверях, Ярема затопився в лектурі. Прочитавши листа, Ярема плеснув у долоні. Биховець відступив від дверей, в яких станув чура.

— Принеси свічку.

Чура зник, а за хвилину зявився з запаленою свічкою.

— Постав на столі, й відйди! Постій ще вашмость у дверях — звернувся Ярема до Биховця. — Биховець ствердив а Ярема наблизивши листа до свічки, запалив його. Лист спалахнув і почав скручуватися мов живий. Чорні платки паленого паперу посипалися на стіл. Колиж згорів останній клаптик паперу, Ярема згорнув попіл, розтер його в долоні й дмухнувши свічку, висипав попіл через вікно. Биховець дивився на Ярему мовчки.

— Слухай, вашмость! — звернувся до Биховця.

— Слухаю...

— Ще сьогодні поїдеш до Хмельницького.

— Чого? — здивувався Биховець.

— Того, що я вашмості прикажу.

— Слухаю.

— Застанеш його вже в Буцьку.

— Як же я поїду, без його послів?

— Скажеш йому, що посли злякалися й не маючи відваги станути передімною, листа вашмості до мене залишили й втекли невідомо куди з нічлігу...

— Не повірить в це пан Хмельницький, щоб сотник Сухоручка втік, не виконавши приказу.

— Повірить, мусить повірити!

— А колиб навіть повірив, то скорше аніж я перед ним зявлюся, він знатиме, яка доля постигла його післанців.

— Якто, як він знатиме?

— Вірте мені, ваша світлосте, що навіть стіни вашого замку мають вуха. Хмельницький знає про все. Скоріше, аніж я його біля Омельничка зустрів, знав, він, що діється на лубенському замку. Я це вашій світлості хотів зразу сказати, але ви мене не лаякаві були слухати.

Ярема знову заходив по кімнаті. Станувши перед Биховцем, продовжав:

— Знатиме чи ні, на всякий випадок вашмость про це, що сталося з послами не знатимеш...

— На смерть ви мене певну й страшну посилаєте.

— Хібаж пан Хмельницький поважиться підняти руку на посла князя Вишневецького? — знаючи про це, що сталося з його послами...

— Отже ні, він про це не знатиме. Даремне ви перецінюєте його й скрізь бачите його вуха, пане Биховець. Вийдете до нього ще сьогодні й що кінь вискочить, дібєтеся до Буцька. Річ в тому, що пан Хмельницький мені згоду пропонує. Йому здається, що його бік Дніпра не продерується й пропаду. Я думаю, що пан Хмельницький помиляється, сили свої перецінюючи. Тим неменше думаю, що до часу не слід його настрожувати. Хай він думає, що я в його порахунках з панами коронними стою з боку.

— Добре булоб, колиб так справді було.

— Про це як булоб добре, дозволь вашмость знати мені самому. Діло вашмості поїхати до Хмельницького й йому те все, що вашмость йому від мене переповів ще раз повторити й цілу, в мойому імені, пропозицію його акцептувати.

— Найкраще було би письменно про це пана Хмельницького повідомити...

— Письменно? Скріпта манент, пане Биховець! Що затягнеш пером, того не витягнеш волом!

— А щож на те скажуть усі що слухали ваших слів про пана Хмельницького?

— Те скажуть, що я їм позволю сказати. А в тім знай вашмость, що кожне слово має два кінці...

— Ваша світлосте! А можеб так кому іншому те посольство доручити? Не кажу того, що я здорожений, але всякому іншому краще буде, правди не знаючи, брехню за правду подавати...

— Ні, пане Биховець! Поїдете ви й ніхто інший! Поїдете негайно, а як мені справу сплудуєте, то знайте, що в мене знайдеться ще на вас спосіб!

Биховець опустив руки й мовчав. Нечайно отворилися двері й у них станув намісник волоської хоругви пан Ростворовський.

— Вибачте, мості князю, що вісти погані приношу. Бунт і ребелія вже й у нас ширяться. Сотня драгонів на розізд висланa, вибита до ноги. (Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Н. Д. Бостон, Масс. — Ми допис одержали, але дотепер не одержало Обєднання збірки зо згаданого ювилею.

Поезія і проза.

— Кохана, Марусю! Ось тут кланяу перед вами в порохах...

— В порохах? Що вам здається? Я тількм що сьогодня рано замітала.

З ДНЯ

КАЗКА ПРО РИБИ.

Зійшлися раз на наради риби — плотиці, карасі і лини — щоб знайти способи як охоронитись перед рибалками й врятувати свій рибний рід перед загибіллю. Одна з визначних плотиць виголосила доклад, в якім дослівно сказала:

„Хвальні Збори! Пережила я вже не одну весну. За той час я кілька разів попадала рибалці на гачок, але, як бачите — жива, здорова. Отож на основі власного твердого досвіду можу вам розказати в який спосіб треба поступати, щоб у трагічній хвилі відчепитись від гачка, та назад упасти вільною рибкою в воду".

Далі плотиця подрібно описувала, як треба пручатись, як треба вимахувати хвостом і цілим тулубом, щоб відчепитись з гачка. Свій доклад вона закінчила:

„Не треба говорити, дорогі сестри, що краще втратити щоку, а таки відорватись від гачка, ніж з цілою щокою повандрувати в горнець рибалки". Аргументи були такі ясні і такі переконливі, що ніхто не брався їх оспорювати. Рясними оплесками принято доклад.

ПОРАДИ В ПРАКТИЦІ.

Але в практиці ті поради не все показувались найкращими. Зловившись на гачок рибка звичайно забувала про всі ті мудрощі, які вона вивчила в теорії. Вона тоді на осліп пручалась на всі боки. В 99 випадках на сто їй не вдавалось відорватись з гачка. Вона вандрувала вгору, до кошика рибалки.

Занепокоївся рибний світ. Почав наново передумувати тези розумної плотиці. І хоч життя вказувало що інше, аргумент „краще відорвати собі щоку, а жити, ніж з цілою щокою вандрувати до горшка" — були такі очевидно мудрі, що ніхто не сумнівався і в решту плотичних мудрощів. Плотиці всілякого ґатунку, а навіть карасі, давай по всіх кутках закладати ґімнастичні школи, давай себе вправляти і виучувати на память рухи тіла, щоб вразі припадку вирватись з гачка рибалки.

СУМНИЙ ВИСЛІД.

Хоч прикро про це писати, але навіть ці ґрунтовні заходи рибного світу не обменшили числа нещасливих випадків. Статистика далі чорними числами виказувала, що на рибальських гачках гине стільки само рибячого населення що гинуло передтим. Не було іншого виходу, як скликати нові наради, на яких поручено виголосити доклад старому, посивілому линові. Інстинкт підказав рибам, що варт послухати поради не лиш тої плотиці, що кілька разів підорвалась з гачка, але також того лина, що проживши багато літ, а на гачку не був ні разу.

ДОКЛАД ЛИНА.

Лин почав так: „Як бачите, чимало літ прожив я на тім світі, але не висів на гачку ні разу. Не знаю, чи стидатись цього, чи ні. А сталось воно так тому, що в життю я мало звертав уваги на те, як від гачка відчепитись, а звертав більше уваги на те, щоб цілком на гачок не попасти".

Від тих слів серед риб загуло. Від вдоволення вони забили, заплескали в долоні. Лин продовжав:

„Першусього я стараюсь плавати собі по таких місцях, де на мою думку важко рибалці закинути вудку. За хробачками я запускаюсь глибоко в намул і маю велике підозріння до тих хробачків, що висять посередині чистої води. Колиж охота скортить і такого хробачка зачепити, я роблю це обережно, торкаю наперед ротом, пробую, чи він мягкий, чи штивний, чи не припнятий часом на шнурочок? Завваживши щось підозріле, я не даю свому лакімству волі, а відвертаюсь від хробачка і пливу собі далі".

ІНША ШКОЛА.

Тепер збори нагородили лина бурею оплесків. За його дальшими порадами переорганізовано ціле рибне шкільництво. Запанували цілковито нові методи. Не ґімнастика стала тепер основою виховання, а основне пізнання всяких приман, як хробачків, мух, окрушин хліба і т. п. Основне пізнання гачків і шнурків, їх вигляд, краска, твердота, запах. Та найголовнішою засадою цього модерного виховання стало моральне гартування, аби в ніякому разі не датись порвати лакімству нещасному й не кидатись на хробачка не провіривши докладно його походження.

Вислід був знаменитий. Рибні нещасні випадки спали майже до нулі. Рибалки, клянучи, що нема в воді риб, перенеслись на інші території.

ҐЕНЕРА ВАЛЬТЕР ФОН РАЙХЕНАВ

командант німецької армії в північній Франції.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Піврічний мітинґ Бр. св. Василія, від. 168., відбудеться в неділю, 2. червня, в годині 3. сполудня, в гали У. Н. Дому, 760 Стейт Стр. Проситься всіх членів місцевих і позамісцевих прибути на мітинґ і почути справоздання відділових урядників і контр. комісії за перших 6 місяців. Таксамо напоминається довгуючих членів, щоби прийшли на мітинґ і вирівняли свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Член, що не явиться на мітинґу, підлягає карі після статуту. — Гр. Дячишин, предс.; Гр. Бабин, кас.; П. Моник, секр., 426 Wagner Ave., Perth Amboy, N. J.

ҐЕН. ДЖАН ДИЛ,

новий англійський начальник генерального штабу.

НЕВМІРУЩІСТЬ ҐЕНІЯ УКРАЇНИ

(Уривки з промови, виголошеної на Шевченківській Академії у Кракові і Ярославі).

Історична перспектива України в її минулому дає нам цілий ряд величин і постатей, які різьбили форму і зміст нашого життя. Олімп наших національних творців духа очолює ґеній Тараса Шевченка. Благословенство віків зійшло на нашу землю пророчим натхненням і принесло їй нове велике світло — світло національного відродження. Ґеніяльність Шевченка полягає в тому, що він збагнув всі психольоґічні тайни української вдачі, що він охопив ясний національно-політичний світогляд і ті всі свої ідеї, свої думки ідуми висловив у досконалій мистецькій формі. Багатою душею відчував Шевченко не лише свою сучасність, але ціле минуле наших предків. Він добре знав силу і слабість української вдачі з кожного періоду нашої бувальщини, він здавав собі справу з потенціональної спромоги цілого українського народу, з його психічних і фізичних вартостей, з його відпорних сил. В його душі містилася синтеза багатої душі цілого народу, ясні і бліді риси тої душі. Її стиль та її природа. В його крові блестіли рефлекси всіх подвигів українського геройства і відваги, а в його грудях билося серце світлого княжого і гетьманського минулого.

Шевченко знаменито орієнтувався в політичному положенні нашої землі. Вже в самих початках нашої ери доля виписала Україні закон вічної боротьби. Багатство нашої країни та убожество всіх ближчих і дальших наших сусідів створило пермаментний, безнастанний конфлікт, якого осередком була, є і мусить бути наша Батьківщина. Зависть і чисто грабіжницькі інстинкти чужинців заставили Украну стояти на вічній варті і дбати про свою самостійність.

Вже сама природа вивинула Україну в такі засоби відпорности і самозбереження що у висліді безнастанної боротьби віків Україна в своїй субстанції стояла і стоїть ненарушена і життєздатна.

Ті всі моменти ґеніяльно відчув і зрозумів Т. Шевченко. Загальна синтеза минулого і сучасного Шевченка дала йому змогу глянути в майбутнє нації. Його віщі слова були природнім виявом його світогляду, його погляду на Україну, на цілий світ.

Виступ Шевченка на тлі тодішніх суспільно-політичних і психольоґічних умовин мав наскрізь революційний характер. Ні один раз не корився Шевченко долі, що в оковах неволі держала тоді цілу Україну, ні в одному нерві творчасти Шевченка не слідно покори супроти тодішнього ладу. Всевладна тоді доктрина демолібералізму, пацифізму і психічної демобілізації не знайшла у Шевченка ніякого послуху. Він уважав, що культ тих вартостей на українському організмі зможе тільки звихнути українську душу, ослабити вістря її відпорности і приспати почуття її самостійности. Вдержання і достроєння української національної психіки до загального тону тодішнього соціяльного і політичного світогляду значило стільки, що заправляти національний організм до дальшого покірного зношення чужого ярма, — значило стільки, що настроювати психіку народу до дальшого його експльоатування, — значило стільки, що невтралізувати всі визвольні пориви поневоленої нації.

Подув широких ланів враз з їх атмосферою, враз з насиченою хвилею національного гніву, враз звизвольними змаганнями, що здоровою могучою стихією вибухали з усіх закутин України — трапляв і знаходив деальний відгомін у душі Шевченка. Він відчував і бачив не лише ту снагу і пориви народу, але він знав теж добре вдачу і психіку народу.

На ввесь свій ріст чув він і переживав трагедію свого народу. Він належно розглянув цілу систему поневолення нації і всі засоби, якими вороги послугувалися, щоб удержати повний спокій і послух України.

Ту цілу проблему можна було розвязати двома способами: або дорогою переконування — еволюції, або дорогою революції. Шевченко не вагався ні хвилини над вибором. Він вибрав той другий шлях, як одиноко доцільний, як одиноко правильний і конечний.

І на боротьбі за свободу зійшов цілий вік Тараса Шевченка. Словом і чином начеркнув він шлях до здійснення того ідеалу.

Божеське натхнення, що освітило серце й ум Тараса Шевченка, переніс і переказав він словом пророка і вчителя цілому українському народові. Всю правду української землі списав він у своїх безсмертних творах і передав її до вірування своїм нащадкам.

Значіння творчости Шевченка не лежить лише в самій її літературній вартості. Шевченко створив передусім політичний світогляд, в якого основу поставив Україну — як націю. Почуття національної приналежности є найсильнішим вузлом, що творить людське, суспільне співжиття. Звязок крови є найсильнішим мотивом **кожного збірного психольоґічного** процесу. І як тіло одиниці, так і організм родини і громади, так само і нації творить цілість, в якій повстає, розвивається і укладається співжиття і гармонія всіх його нервів і цілість конституції того організму. Нація творить тіло, що обеднує, годить і зберігає всі слої і верстви свого людського механізму, а на зовні являється та вама нація ексклюзивною одиницею, яка з природи річи розеднує, ділить і нищить членів міжнароднього механізму.

Всі події світа мають свій вимовний національний характер. Кожна зміна державного стану посідання на земській кулі була випливом розросту потуги і заборчости поодиноких народів. Отже нація була, є і мусить бути рушійною силою кожного прояву збірного життя. І тому Шевченко на націоналізмі будував долю України. Україна була одиноким його ідеалом, одиноким світлом, що гріло його душу і серце, яке в Україні замикало ввесь свій світ.

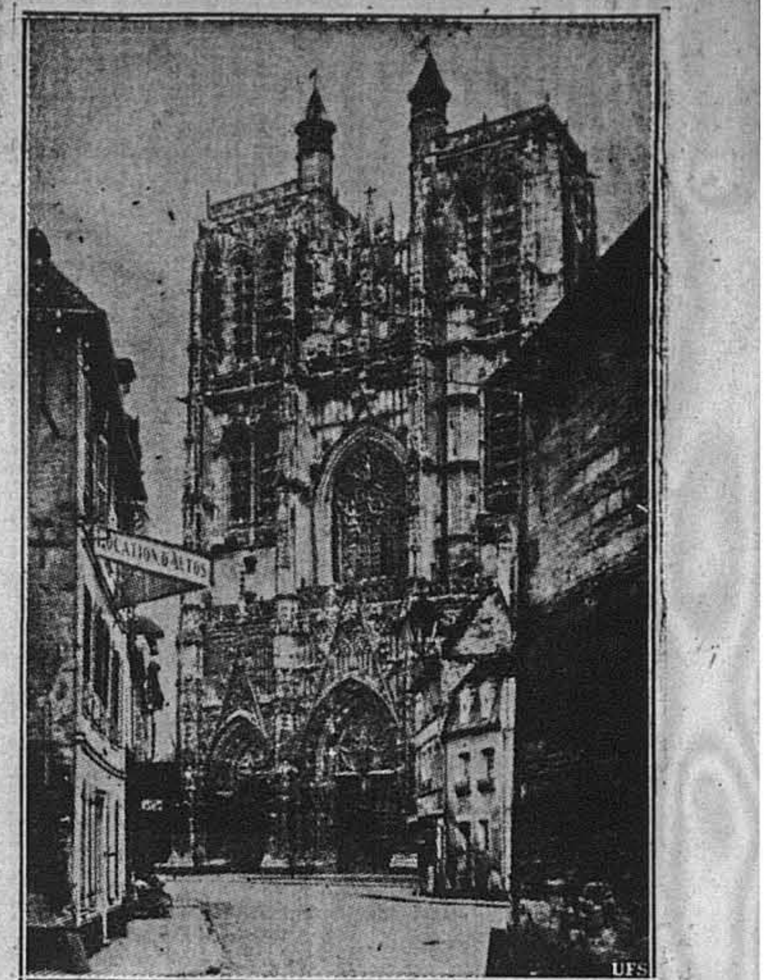
І як важко в добі Шевченка було звертати свої груди проти тодішнього вітру, як важко було взагалі встоятися і видержати ритм тодішніх відносин на сході Европи, — то Шевченко не тільки звертав проти ворожої струї свої груди, але він ділав ними повною силою, силою велитня, що кріпив груди міліонів людей. Він створив новий ритм українського серця, ритм любови і посвяти для своєї Батьківщини. Він заставив Україну дивитися і приймати світ критеріям найбільших історичних подвигів нації. Він розбудив почуття національної гордости. Він запалив українську душу вогнем революції і чинного спротиву проти всіх ворогів України і чин як основу екзистенції нації поставив в основу своєї віри. Віра Шевченка була, є і остане незглубленою скарбницею національної енергії і відваги, яку черпатимуть всі виконавці його заповіту. Дух Шевченка просвічував і супроводжав всіх учасників наших визвольних змагань у їх боротьбі. Кожний революційний рух в Україні носив знамена Шевченкового післанництва, списаного в Кобзарі.

Кобзар це найвищий закон кожного українця зокрема і всіх українців разом. Там є кодифікація нашого права. там є вказівки для нашої поведінки, там є вписане все те, що і як маємо діяти, щоб собі те право зробити.

Ця наука не пішла на марне. Кожне слово великого вчителя перейшло в душу і кров його грядучих поколінь. Зерно правди, засіяне ним перед сотокою літ, зійшло і цвіте буйним цвітом вічної молодости. Той цвіт пильно доглядають і підливають своєю юною кровю лицарі великого міту. Багряні червоні соки нашої землі мають в собі стільки чару і оживляючих сил, що вони не тільки гоять всі рани і болі нашого тіла і нашої душі, але запалюють їх вічним вогнем безсмертности.

З висоти національного жертвенника XX. століття видко не лише меч Святослава і булаву Хмельницького, але зовсім виразно зарисовується і росте маєстат України.

Д-р Володимир Горбовий.

У НІМЕЦЬКИХ РУКАХ.

Церква в Абевілі, в Франції, при морському місті, що попало в німецькі руки.

„ТАК ПРОМИНАЄ СЛАВА СВІТА"

Дня 14-го травня ц. р. померла, в Канаді, як уже було згадано, Емма Ґолдман, у 71 му році життя. Багато американських та канадійських газет присвятили їй багато споминів як — небуденній жінці. За своє життя — Емма Гольдман визначалася тим, що була анархісткою й комуністкою та хотіла викликати на цій півкулі революцію на взір російської. На схилку літ, після своїх розчарувань в Росії, вона присвятила всі свої сили в організувані хрестоносного походу проти большевиків.

Її життя — це одна крива лінія. Тому варто запізнатися з людьми, що так часто міняють свої переконання та ідеали.

Емма Ґолдман Прибула з Росії до Америки малою дитиною ще у вісімдесятих роках минулого століття. В 1887 р. вона исповідувала ідеї анархізму. Її мучили „ланцюхи орґанізованого товариства", вона не вірила в суспільну орґанізацію, як зрештою й всі анархісти. Вона пропагувала вільнодумство, вільне життя, вільну любов. На її думку закон та держава, не дуже потрібні.

Коли Емма Ґольдман, замужна за Якова Керснера була депортована з Америки до Росії в 1919 р. за анархістичну діяльність, то її прощальним словом до Америки було: „Ми сподіємося вернути скоро вже до совєтської Америки".

Вертаючи до Росії, Емма Ґолдман перейшла від анархізму до комунізму, бо знаємо, що від одної до другої фільософії — недалеко. Український монархіст Махно все почував себе большевиком — комуністом.

В Совєтській Росії Ґольдман побула всього кілька місяців, щоб зараз розчаруватися. Написала зараз до своєї сестрінки в Рочестер листа, в якому визнала першу сповідь. Отверто сказала, що теорії, які вона голосила, цебто практично большевизм, є „зогнилі". В 1921 році виїхала до Німеччини й через три роки давала відчити проти Росії.

Рік пізніше вона переїхала до Англії, де рівнож публично виступила проти Совєтської Росії та проти комуністичного уряду, який вона колись завзято пробувала.

Відтак виїхала до Франції, де провела знову яких пять літ, даючи відчити та поборюючи большевизм.

Мабуть аж на кінці свого життя вона прийшла до переконання, що найбільша забезпека прав людини та цілих народів лежить таки в демократії, та що клясова держава не є абсолютно конечна для щастя людини.

По майже пятнадцяти роках вигнання, Емма Ґольдман, за дозволом американського уряду, вернула на три місяці знову до Злучених Держав Америки. На відчиті в Ню Йорку вона говорила як дуже зневірена та знеохочена особа. Щойно тоді мабуть пізнала, яким золотим краєм є Америка в порівнанні з „большевицьким раєм", який вона колись так завзято пропагувала. Вона сказала, що „Америка буде останнім краєм, в якому можлива буде революція".

Вроджена в Росії, вона не визбулася тої маркантної цихи московської души-патольоґії. Вихована в деспотичній Росії, вона навчилася ненавидіти кожний уряд, і навіть живучи тут, вона ніколи не зуміла розріжнити цей уряд від колишнього російського, бо ця манія тиранії всюди її переслідувала.

Говорячи про большевизм, Емма Ґольдман таке сказала: „Совєти держаться виключно страшним терором, більш орґанізованим та страшнішим, як колись за Романових. Демократія в Совєтах — це цілковита фарса, траґічна фарса, бо цю ілюзію—злуду, неначеб нарід правив, переплачує кожний смертю чи засланням, якщо з нею не погоджується".

Таких її висловів можна навести повно. Аж у пізному віці прийшло для неї гірке розчарування. Зрештою, вона не одинока. Таких як вона — тисячі. І тут в Америці було захоплення Совєтами. Доперва тепер вільний американський громадянин бачить, що чужа доктрина не заступить американському народові того, що він віддавна полюбив, себто свободи та право на вільне життя.

Наука не йде в ліс.

— Що? — каже учителька, ти приходиш немиті до школи? Зараз забирайся додому!

На другий день всі учні прийшли до школи немиті.

Довгий прохід.

— Як я сварюся з чоловіком, то все висилаю діти на прохід.

— Так, так, тому то я все бачу їх на вулиці.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Єпископальний єпископ Стюварт помер дня 3. травня. І знова, як і перше зі смертю кардинала Мунделайна, прибули до нашого міста найвищі достойники церкви, тим разом єпископальної. Покійний єпископ був не лише церковним достойником, але й громадянським діячем. Тому в похороні, що відбувся з катедри св. Луки в Еванстоні, взяли участь найвищі урядовці стейту Ілинойс і представники федерального уряду. Участь у похороні взяли теж тисячі людей, що співали „єпископський гимн", який уложив покійний. Участь в похороні взяв між іншим російський єпископ Леонтій, який рівнож відправив поминальне богослуження в храмі св. Луки, який то храм збудував померший єпископ.

Дім Гетьманців Державників посвячено і „святочно отворено" в неділю, дня 12. травня. До участи в торжестві згаданої орґанізації прошено всі шікаґовські орґанізації і товариства. Участь взяли навіть відділи ОДВУ і УЗХ, на чолі з Окружною Управою, чого досі у нас не бувало, бо обидві орґанізації жили як „пес з котом". Та загально-українські причини, які заіснували на рідних землях, і в Америці, злагіднила братовбивчу ворожнечу. Настав і в Шікаґо час мира.

В програмі цього гетьманського торжества взяли участь лідери цеї орґанізації і з Канади. Один з них, головний обозний п. Стус, у своїй промові висказав побажання, щоби п. Скоропадський і Мельник взяли разом керму будучої української держави, подібно як італійський король і Мусоліні. Мовляв тоді було би менше тертя між націоналістами і гетьманцями, бо одні одних визналиб. Дуже оптимістичну промову відносно загально-українського положення в Европі виголосив адвокат Кузь з Дітройту. На святі були численно заступлені і відділи У. Н. Союзу та зложили свої жертви на Гетьманський Дім, який тепер, як виходить зі слів гетьманських лідерів, цеї помочи дуже потребує.

Греко-католицький єпископ Такач з Гомстед, Пенсилвенія, висвятив нових священиків, чину Бенедиктинів, в понеділок дня 6. травня в катедральному храмі „Голі Нейм". Часописи подали про це вістку, бо оце перший раз висвящується священників східного обряду в храмі катедри шікаґовської католицької дієцезії, що є осідком архиєпископа, а навіть донедавна кардинала. Новими священиками стали карпато-українці, питомці Микола Патлик і Михайло Пипик. Студенти чеського богословського семинаря в Лайл п. Іван Мацко і Володимир Фірчак стали діяконами.

Молодь У. Н. Союзу стейту Індіяна забавлялася в „Коломбія Гол" в Іст Шікаґо, Інд., в суботу дня 18. травня. Забаву, якій на імя „Ґет аквеньтет" зарядив молодечий відділ У. Н. Союзу ч. 452 з Іст Шікаґо, Інд. Разом зі спортовим директором відділів У. Н. Союзу в нашій околиці, п. Осипом Войцяховським, відвідав і я цю забаву. Сказати треба, що молоді було повно, більше немогло бути. Забавлялися молоді люди вільно і переводили вечір в дуже дружній атмосфері. Були там й гості з Ґері, Келюмет Сіти. Були і хлопці та дівчата з молодечого 398-го відділу з Шікаґо.

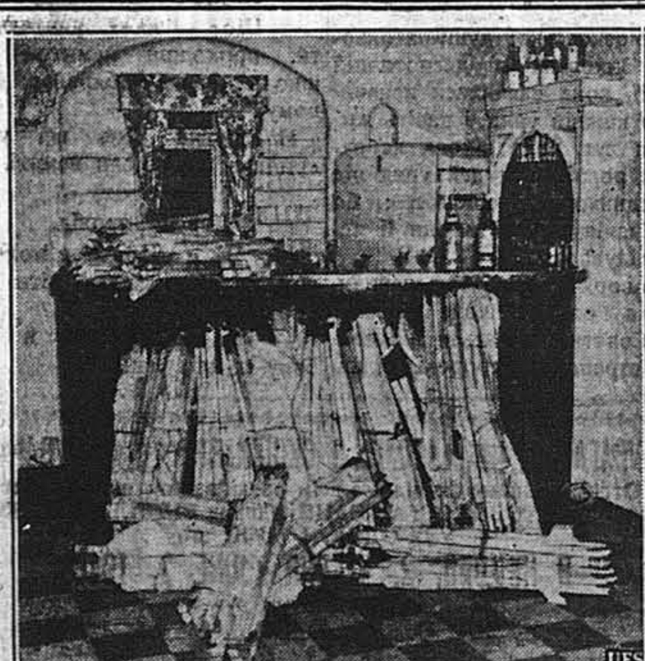
Досі чогось подібного в тій забутій околиці не бувало. Наша молодь себе взаїмно не знала, наші молоді люди пропадали між чужими. Щойно з новим роком основано там відділ У. Н. Союзу, який на протязі 6 місяців виконав потрібну, місійну роботу. В місцевості, де нема української церкви ні школи, і де не мали де стрінутися молоді наші люди, треба було заснувати відділ У. Н. Союзу, щоби поприч чисто асекураційне діло, можна було вести і виховно-освідовлену працю.

Свято конституції 3-го мая обходила польська кольонія теж і в нашому місті. Тисячі поляків, а є їх у нас пів міліона, взяли участь у маніфестаційному поході, який щорічно прямує до памятника Косцюшка в Ґумболд Парку.

Ішли довгі ряди сивоголових і молоді в „мацеювках" і „роґатуфках". Ішов пласт, хлопці і дівчата. шли ветерани польської армії з похнюпленими головами. Не було видно на обличчях учасників походу бундючности останніх років. Під памятником Косцюшка польські промовці бувало все голосили „Польска змартвих встала". Цього року бесідники крізь сльози промовляли, що не забудуть за розбір Польщі і вірять в нове „змартвихвстане". Головним промовцем був новий предсідник Звйознзку Народового — Кароль Розмарек.

Спортова акція У. Н. Союзу в нашому місті і околиці поширюється. Спортовий директор п. Осип Войцеховський, разом з дописувачем, відвідали урядників союзових відділів число 22, 393, 398, 301, 125, 452, 346 в нашому районі, та ввійшли в контакт зі спортовцями згаданих відділів. Виходить, що цього року вище згадані відділи матимуть свої спортові дружини „софтбол", з яких відділ 125 з Шікаґо і 452-тий з Іст Шікаґо матимуть дівочі дружини. Згадані дружини будуть змагатися між собою, а рівнож виступлять зі спортовою програмою в часі Дня Українського Народного Союзу.

..**Орґанізатор У. Н. Союзу** п. Дмитро Білецький виїхав з нашого міста на кілька тижнів до Сейнт Луіс, Мізурі. Працює він в нашому районі вже майже два роки, і „бадрує" людей. Тому треба було Шікаґові дати передишку. Треба дати багатьом нашим людям, що думають вписатися ще до У. Н. Союзу, трохи часу до надуми, бо деякі просилися словами: „Вступимо, але заждіть ще місяць, два, заки приведемо до порядку деякі справи". А тимчасом велика українська громада в Сейнт Луіс, як писав мені секретар 179-го відділу п. Паращак, потребує орґанізатора, щоби зрушити з місця союзову роботу.

НАТОВП НА КОРАБЛІ.

Щоби перевезти американців, вертаючихся з Европи, корабель „Президент Рузвелт" мусів уставити в „барі" складані ліжка.

Мораль у байці.

Учитель скінчив розповідати байку про нечемне ягня і вовка.

— Бачите, діти, якби ягня було чемне, був би вовк не зїв його.

— Ні, — потакує мала Марійка, — ми булиб його зарізали.

ОТВОРЕННЯ СЕСІЇ КАНАДІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

Дня 16. травня отворено сесію 19 канадійського парляменту, що недавно зістав вибраний. Отворення відбулося без звичайної виставности з огляду на европейську війну і критичну хвилю, в якій знаходиться Британська Імперія. Засідання отворено престольною бесідою, відчитаною адміністратором домінії суддею сер Лайменом Дофом, що заступає неприїхавшого ще до Канади новоіменованого ґенерал-ґубернатора князя Етлона. Найважнішим уступом у престольній бесіді була заповідь ухвали обезпеки від безробіття на державний кошт, що має ще наступити в часі теперішньої сесії, яка може затягнутися аж до кінця літа. Премієр МекКензі Кінґ просив членів парляменту про піддержку й кооперацію в важкім завданню уряду ведення війни до побідного кінця. Відповідальність уряду не означає монополю уряду, говорив премієр. Кожний відповідно до своїх сил повинен причинитися до военного успіху. Новий провідник консерватів Р. Б. Генсон запевнив урядові всяку можливу поміч своєї партії.

Д-р Меніон, провідник консерватистів від 1938 р. вніс 13. травня на ковкусі консервативних послів свою резиґнацію. Її принято без найменшого спротиву. Сам він перепав у виборах.

ТЕЖ ВІДГУКИ ВІЙНИ

З огляду на те, що через війну піднеслася ціна на живе срібло, в околиці Мортона, в стейті Вашинґтон, відкрито наново для праці цинобарові копальні, що не працювали кілька років. Заряд сподівається добувати по 2,000 фунтів металю денно.

Живе срібло коштує нині $192 за 65-фунтову фляшку. Його вживають до виробу хірурґічних інструментів, ріжних ліків та до фабрикації вибухових матеріялів.

ТАРЗАН, ч. 16. Безнадійна боротьба.

Більшість із гільтайської залоги „Сквида" прилучилась до піратів. „А тепер на них!" — закричав Скупер. „Ми маємо їх!"

Тарзан, що обняв команду над людьми, які залишились вірними, бачив, що мала є надія на вигру.

Нагло малпо-люд повернувся і поспішно почав дряпатись вгору по шнурах.

„Він задумує вискочити на беріг", закричав Скупер. „Відчіпайте мотузи, хлопці! Відбиймо корабель від берега!"